

Makine, Andrei: Francoski testament

Dogajanje v romanu se dogaja večinoma v **Sibiriji** v kraju Saranza, delno pa tudi v Franciji, predvsem v Parizu. Skozi oči pripovedovalca, ki je le enkrat v romanu imenovan kot **Aljoša**, izvemo zgodbo njegove babice **Charlotte**, ki je iz Francije odšla v Rusijo. Preživela je najbolj stresna obdobja 20. stoletja, bila je kruto posiljena, trpela je lakoto, moža so ji zaprli, predvsem pa je bila izgubljena v širnem in neznanem svetu. Njen vnuk (avtor romana) hodi k njej večinoma s sestro na poletne počitnice, kjer ga je babica navdušila nad Francijo in francoščino, zaradi česar se je pozneje tudi preselil v Pariz.

Charlotte Lemonnier je svojima vnukoma vsako poletje brala francosko književnost, prebiralala jima je tudi stare časopisne izrezke in pripovedovala o svoji mladosti, ki jo je preživela v Franciji. Prvi konflikt sta pri njej doživela, ko sta razmetavala kamenčke, ki jih je babica zbirala. Takrat še nista vedela, kaj ji pomenijo na videz nesmiselni kamenčki. Pred pripovedovalcem je skrivala tudi nekatere slike, ki so njega še posebej zanimale, a jih pojasni šele pozneje. Francijo iz njene mladosti sta najstnika dojemala kot Atlantido, ki je rasla iz babičinih besed. Izrezke iz časopisa je shranjevala v kovčku, shranjenem pod posteljo. Pomotoma ga je vzela na begu na začetku druge svetovne vojne, zdaj pa ga je hranila kot dragoceno relikvijo.

Charlotte se je rodila v Neuilly-sur-Seine, in ko je bila mlada, naj bi videla igrati tenis tudi Prousta. Pripovedovala je o poplavah, ki so prizadele Pariz, o obisku ruskega carja Nikolaja II. in o ljubezenskem razmerju francoskega predsednika Faureja. Informacije je pisatelj izbrskal tudi sam iz babičinega kovčka. Charlotte se je v Rusijo preselila z materjo Albertine, a je v njej ostala želja po Franciji. Živeli sta v veliki revščini, mati pa je bila odvisna od morfija. Rusija je na obe vplivala nekako čudežno, saj je kljub veliki stiski hotela zelo hitro nazaj iz Pariza, ki ga je obiskala. Albertine se je na začetku 20. stoletja sama vrnila v Sibirijo, 20-letna Charlotte pa je to storila po koncu prve svetovne vojne kot prostovoljka, da bi pomagala ljudem. Albertine nad njeno vrnitvijo ni bila navdušena, saj je čutila, da dežele ne bo mogla več zapustiti. Naivna Charlotte je vseeno hotela urediti dokumente, da bi z materjo odšli, vendar jima ni uspelo, papirje so jima zaplenili in bili sta obsojeni na hudo lakoto in boj za preživetje v neizprosni Sibiriji. Delali sta pri nekem kmetu, da sta lahko preživeli, čez dve leti pa je Albertine umrla. Kmalu se je Charlotte poročila z ljudskim sodnikom Fjodorjem, ki so

FRANCOSKI TESTAMENT 9

ga premestili na drug kraj države, prepovedal ji je govoriti o njenem francoskem življenju, s sabo pa ji je dovolil vzeti kovček z izrezki.

O njenem življenju so vsi zelo radi govorili, a skrivnosti sama ni delila z Aljošo, ampak je lahko poslušal zgodbe ob večerih v njihovi kuhinji. Izvedel je, da so moža Fjodorja aretirali na novoletni večer, ga zaprli in pozneje premestili na drug konec države ob poljski meji. Ko se je začela druga svetovna vojna, je morala pobegniti in je komaj ujela zadnji tovorni vlak. Pomotoma je s sabo namesto kovčka s hrano in oblačili vzela tistega s časopisnimi izrezki. Med vojno je delala v bolnišnici, kjer je skrbela za ranjence s fronte. Dobila je dve obvestili o moževi smrti, ki pa sta se izkazali za neresnični, saj se je po vojni vrnil. Njegovo telo je bilo polno brazgotin, odnosi med njima so bili hladni, Skupaj so se preselili drugam, zelo kmalu pa je umrl.

Pripovedovalec, ki je med obiski pri babici v najstniških letih, spoznava svojo dvojno identiteto. Ljubi Francijo, prebira vse v tem skrivnostnem jeziku, postaja odtujen med sošolci in se zapira vase. Najbolje se je razumel z drugim razrednim izobčencem Paško, ki je smrdel po ribah. Skupaj sta jih lovila v Volgi, pri tem sta uživala, čeprav je bilo tudi nevarno – Paški se je v ledu večkrat udrlo in enkrat bi kmalu utonil. Odnos do babice se je sčasoma spremenil, govorila sta bolj malo, pogosto pa je hodil tudi sam po stepi in razmišljal. Umrli mu je tudi mati, oče je postal odtujen, sam pa je razmišljal le o Franciji. Na pogrebu je bila najbolj hladna Charlotte, ki ga je tudi povabila, naj jo obišče kadar koli. K njim pa se je preselila očetova starejša sestra z dvema otrokoma. Oče je imel nad levim ušesom zelo tanko kožo, ki je prekrivala luknjo, in bi lahko že ob manjšem pretepu umrl. To se sicer ni zgodilo, vendar ga je v mrazu zadela kap, in ko so ga peljali na streznitev (mislili so, da je pijan), je res umrl. Pripovedovalec je bil vedno bolj jezen na Charlotte in na njeno Francijo, ki ga je okužila. Ljubiti je začel Rusijo. Zadnje poletje, ki ga je preživel v Saranzi, mu je babica pripovedovala o samovarjih, vojnih pohabljenih, ki se jih je oblast znebila, čeprav so pripomogli k zmagi. Povedala mu je tudi za svojo prvo ljubezen, za vojaka iz prve svetovne vojne, ki ji je podaril kamenček Verdun. Ko je odšla v Rusijo, je bila njuna ljubezen obsojena na propad.

Mož očetove sestre Dmitrič mu je povedal zgodbo o Beriji, človeku, ki je ugrabljaj in posiljeval mlade ženske, po posilstvu pa jih nihče ni več nikoli videl. Iz pogovorov je izvedel tudi ključno skrivnost celotne družine, namreč da je neki Uzbek v Centralni Aziji posilil Charlotte in jo želel ubiti, a mu je zmanjkalo časa. Rešila jo je antilopa. Rojeni otrok

10 ANDRE I MAKINE

je izstopal po svoji temni barvi polti, to je bil njegov stric Sergej, ki pa so ga vsi v družini popolnoma sprejeli. Po tem poletju se je znova vrnil k dvojnosti svoje identitete. Babica ga je znova presenetila s poznavanjem

književnosti in mnenjem o prevodu Baudelairove pesmi.

Pripovedovalec se je v Sibiriji tudi zaljubil, zavrnil je neumnega Paško in imel prvič spolne odnose. Dekle je sicer povedalo prijateljem, da je slab ljubimec, kar ga je prizadelo.

Po zadnjem poletju z babico je odšel v Moskvo in pozneje v Francijo. Roman se nadaljuje dvajset let pozneje, ko je padla železna zavesa in ko so ukinili radijsko postajo, kjer je pripravljala oddajo v ruščini. V Parizu je živel skromno in tudi bohemsko, nekaj časa je spal celo v kapelici na pokopališču. Sčasoma je njegova želja postala pripeljati babico v Francijo. Spoznal je poslovneža Alexa Bonda, ki je šel v Moskvo, mimogrede pa mu je naredil še uslugo in šel do Saranze pogledat babico. Osebnost je ni videl, vendar so sosede rekly, da je zelo aktivna in dejavna. Babice ni mogel pripeljati, ker ni imela francoskega državljanstva, zato ga je skušal pridobiti. Vmes je najel novo stanovanje in ga uredil tako, da bi bilo gostji čim bolj všeč. Živel je le še za njen obisk. Pisati je začel tudi *Zapiske* o njenem življenju. Veliko razočaranje je doživel, ko so njegovo prošnjo za državljanstvo po več mesecih zavrnily. Čez nekaj mesecev po zavrnitvi mu je neki novopečeni ruski bogataš posredoval nekakšno zupuščino od nekoga iz Rusije. Izvedel je, da gre za več strani dolgo besedilo od Charlotte. Umrla je samo mesec dni po obisku Bonda v Saranzi – tudi če bi bil uspešen pri pridobitvi državljanstva, bi bila babica takrat že pokojna.

Besedilo oz. pismo je bilo nenavadno in se mu je zdelo nesmiselno.

Babica je opisovala življenje neke hčere ruskega kulaka, ki so jo zaprli v gulag, tam pa je bila posiljena in je rodila otroka. Povedala mu je, da je to on. Ljudje, s katerimi je živel, so bili njegovi krušni starši. Šele zdaj mu je postalo jasno, kdo je bila ženska na fotografiji, ki mu jo je babica skrila (fotografija je bila priložena). Začutil je prisotnost Charlotte, njeno ljubezen, a je ostal brez besed.